

Sygn. akt III UK 14/17

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania R.D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 września 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 października 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 20 października 2016 r., na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 lutego 2016 r. w ten sposób, że oddalił odwołanie wnioskodawcy R.D. od decyzji organu rentowego z dnia 25 listopada 2013 r. i 5 grudnia 2013 r. odmawiających wnioskodawcy prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny nie podzielił ustaleń Sądu pierwszej instancji, jakoby wnioskodawca pracując w P. SA w W., Z. w S. od dnia 1 stycznia 1985 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę wymienioną

w dziale XIV poz. 25 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.). Ustaleń tych Sąd pierwszej instancji dokonał wyłącznie na podstawie zeznań wnioskodawcy oraz zeznań świadków złożonych na użytek prowadzonego postępowania, tak by spowodować zakwalifikowanie pracy wnioskodawcy w spornym okresie na stanowisku ślusarza remontowego w brygadzie zajmującej się usuwaniem awarii w kopalniach i remontami urządzeń kopalnianych do czynności służących utrzymaniu ruchu. Sąd pierwszej instancji pominął natomiast dowód z opinii biegłego ds. organizacji i zarządzania przemysłem oraz z akt osobowych wnioskodawcy, które przeczą wykonywaniu przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu powyższych przepisów. Z dowodów tych wynika, że praca w brygadzie remontowej wykonującej remonty w infrastrukturze kopalni cechowałaby się stałymi godzinami nadliczbowymi w różnej wysokości w poszczególnych miesiącach i płaceniem dodatków szkodliwych, czego nie potwierdzają dostępne dokumenty. Dodatkowo z angażu z dnia 10 stycznia 1992 r. wynika awans wnioskodawcy na stanowisko brygadzysty dziesięcioosobowej brygady, a więc nie mogła to być, jak podawali świadkowie, brygada „wyjazdowa” składająca się z 4 - 5 osób. Brygada wnioskodawcy pracowała w warsztacie mechanicznym, gdzie produkowano nowe urządzenia i remontowano urządzenia na potrzeby kopalni nafty i gazu, co przeczy twierdzeniom o wykonywaniu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz prac budowlano-montażowych i budowlano-remontowych na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A dział XIV poz. 25. Dowody tylko z zeznań świadków, z uwagi na szczególny i wyjątkowy charakter prawa do emerytury w obniżonym wieku, nie mogą przesądzać o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, zwłaszcza, gdy okoliczności z nich wynikające nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej, jak ma to miejsce w rozpoznawanej sprawie. W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawcy nie przysługuje prawo do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383), ponieważ nie wykazał on 15 lat pracy w szczególnych warunkach wymaganych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Wnioskodawca zaskarżył ten wyrok w całości skargą kasacyjną, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Skarga kasacyjna została oparta na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c., tj. naruszenia prawa materialnego i przepisów postępowania, a mianowicie:

1) art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 1 ust. 1 i § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że w razie braku „odpowiedniej dokumentacji pracowniczej dla ustalenia, czy ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych dowody z zeznań świadków nie mogą być uznane za ‘wystarczające’, chociaż w judykaturze przyjęto, iż nie sama nazwa wykonywanego zawodu, czy też zaszeregowanie, a faktycznie wykonywany rodzaj pracy decyduje o możliwości zaliczenia danego okresu, jako okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze”,

2) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób sprzeczny z tym przepisem, jako że przy dokonywaniu ustaleń faktycznych Sąd odniósł się jedynie do części materiału dowodowego, a pominął pozostały materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania i nie uzasadnił z jakich powodów odmówił pominiętych dowodom wiarygodności i mocy dowodowej, jak również nie wskazał, dlaczego ocena materiału dowodowego przyjęta przez Sąd pierwszej instancji była błędna oraz brak przekonującego wyjaśnienia motywów zmiany oceny tych dowodów i dokonania na ich podstawie nowych ustaleń faktycznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podał, że o oczywistym uzasadnieniu skargi przesądza naruszenie „art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez sporządzenie uzasadnienia sprzecznie z powołanym przepisem”. Sąd odwoławczy nie odniósł się do całości zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności do zeznań świadków, poprzestając na ocenie, że zeznania te zostały złożone na użytek prowadzonego postępowania. Skoro w sprawie przeprowadzono dowody z

zeznań świadków, którzy zgodnie potwierdzili rodzaj i charakter pracy skarżącego (praca w szczególnych warunkach), w tym, że była ona wykonywana w pełnym wymiarze czasu, koniecznym jest przedstawienie w uzasadnieniu przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności tym dowodom.

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący wskazuje na przesłankę oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W świetle utrwalonego orzecznictwa przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane. O ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr

198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343 oraz z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 oraz powołane tam orzecznictwo). Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Mając na uwadze powyższe rozważania stwierdzić należy, że w rozpoznawanej sprawie skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki „przedsądu”. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera bowiem żadnego jurydycznego wyводу potwierdzającego słuszność tezy o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c.. Według art. 328 § 2 k.p.c., stosowanego w postępowaniu apelacyjnym odpowiednio przez art. 391 § 1 k.p.c., uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji powinno odpowiadać określonym wymaganiom konstrukcyjnym, a w szczególności powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Uchybienie w uzasadnieniu wyroku dyrektywom z art. 328 § 2 k.p.c. zasadniczo nie stanowi wystarczającego usprawiedliwienia dla skargi kasacyjnej, gdyż tego

rodzaju naruszenie przepisu postępowania nie ma istotnego wpływu na wynik sprawy, skoro uzasadnienie orzeczenia jest sporządzone po rozstrzygnięciu sporu (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 220/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 482; z dnia 9 lipca 1998 r., I PKN 234/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 487; z dnia 29 października 1998 r., II UKN 282/98, OSNAPiUS 1999 nr 23, poz. 758; z dnia 7 kwietnia 1999 r., I PKN 653/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 427 oraz z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352). Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że tylko wyjątkowo niezgodne z art. 328 § 2 k.p.c. sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji, może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, gdy niezachowanie jego wymagań konstrukcyjnych może czynić zasadnym kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego przez jego zastosowanie do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352), gdy uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX nr 109420), gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie posiada wszystkich koniecznych elementów konstrukcyjnych, bądź zawiera tak kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2016 r., II PK 278/15, LEX nr 2152391, z dnia 10 czerwca 2014 r., III UK 177/13, LEX nr 1493925; z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, LEX nr 190753; z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, LEX nr 78271). Jednocześnie odpowiednie stosowanie art. 328 § 2 k.p.c. do uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji oznacza, że nie musi ono zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji. Obowiązkiem sądu drugiej instancji jest bowiem zamieścić w uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania, są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2010 r., II PK 46/10, LEX nr 685589 czy z dnia 9 września 2010 r., I CSK 679/09, LEX nr 622199).

Mając powyższe na uwadze nie sposób stwierdzić, aby uzasadnienie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego było dotknięte wymienionymi wyżej brakami. Sąd ten odniósł się do zeznań świadków i skarżącego wskazując, że fakty

z nich wynikające nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej. Wobec powyższego, oparł swoje rozstrzygnięcie na dowodzie z opinii biegłego oraz aktach osobowych skarżącego i na ich podstawie poczynił ustalenia faktyczne będące podstawą merytorycznego rozstrzygnięcia. Oznacza to, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku czyni zadość wymogom z art. 328 § 2 k.p.c., skoro zawiera ono ustalenie okoliczności, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Nie doszło zatem do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., a tym bardziej do jego naruszenia w postaci kwalifikowanej, widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej.

W konsekwencji wniesiona skarga zmierza wyłącznie do podważenia ustalonego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego sprawy, co usuwa się spod rozeznania i kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681), gdyż Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zwłaszcza wobec wykazanego wyżej braku adekwatnych proceduralnych zarzutów kasacyjnych. Z poczynionych ustaleń faktycznych wynika natomiast, że skarżący w spornym okresie nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy pracach, wymienionych w dziale XIV poz. 25 wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 k.p.c.